

Ekonomide Orta Vadeli Program Olumlu Bir Adım

« Açıklanan Orta Vadeli Program, sadece mali disiplin için değil, kamu hesaplarındaki şeffaflık ve kamu harcamalarındaki etkinlik için de gerekliydi. Türkiye'deki ithalata dayalı üretim yapısını, cari açığı yapısal olarak düşürücü bir perspektifle değiştirmeye yönelik politikalar ancak bir sanayi stratejisi ile mümkündür. Sanayi stratejisinin cari açığı azaltıcı bir işlev üstlenmesi sağlanmalıdır »

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı

Ülke içinde yaşadığımız siyasi çalkantılar ve yurtdışında daha da alevlenen finansal kaynaklı olumsuzlukların, yurtdışında yılın ilk yarısında makro ekonomik göstergeleri, korkulduğu kadar olmasa da etkilediğini görüyoruz.

İlk olarak ekonominin genel performansını gösteren büyümeye baktığımızda ilk çeyrekteki yüzde 6,6'lık bir büyüme görüyoruz. 2007 ilk çeyreğinde büyüme yüzde 7,6, son çeyreğinde ise yüzde 3,4 idi. Demek ki, büyüme ilk çeyreğe kıyasla düşmüş, ama son çeyreğe kıyasla hızlanmış. Milli gelirin yaklaşık yüzde 70'ini oluşturan özel tüketimdeki yüzde 7,3 artış (büyümenin 5.3 puanını sağlıyor) ve sanayideki yüzde 7'lik büyüme, bu rakamın esas etkenleri. Özel tüketimin alt kalemlerine bakıldığında, ulaştırma kaleminde yüzde 17'lik bir artış göze çarpıyor. Anlaşılan gecikmiş bir otomobil talebinin harekete geçmesi söz konusu. Buna karşılık inşaat, mobilya ve beyaz eşyada hızla durgunlaşma gözüküyor.

Dış ticaretteki olumlu gelişme de, büyümenin yüksek çıkmasında bir diğer etken oldu. 2007 yılının ikinci yarısında mal-hizmet ithalatı yüzde 15 artarken, mal-hizmet ihracat artışı yüzde üçte kalmıştı. Dolayısıyla dış ticaretin büyümeye katkısı eksiydi. 2008 ilk çeyrekteyse mal/hizmet ihracatı yüzde 12,2, ithalatı ise yüzde 11,9 artmış ve aradaki fark kapanmış. Kurdaki değerlenmede kayda değer bir değişiklik olmaması ve verimlilik artışlarının durmasına rağmen böyle bir ihracat performansına ulaşılmış olması da dikkat çekici bir gelişme.

2008 ilk çeyrek büyümesinin beklenenden yüksek çıkmasının asıl nedeni ise, mevsimsel etkiydi. Yani bu yılın ilk çeyreğindeki işgünü sayısının geçen yılın aynı dönemindekinden daha fazla olmasıydı. Geçen yıl ocak ayına denk gelen Kurban Bayramı tatilinin bu yıl önceki aya kayması ve dört yılda bir uygulanan "artık yıl" uygulaması nedeniyle şubat ayının 29 çekmesinin getirdiği işgünü artışı, büyümenin yüksek çıkmasında etkili olmuştur. Mevsimsel etkileri ve stok artışı çıkardığımızda büyümenin yüzde dördün altına gerilediğini görüyoruz.

Global ekonomideki finansal krize ve yurtdışındaki siyasi gelişmelere baktığımızda büyümenin temposunun yüzde 3-4 aralığındaki seyrini koruması sevinilecek bir durum olarak görülebilir. Ancak bu büyüme temposu ile işsizlik sorununun ağırlaşacağı ve AB'ye yakınsama sürecinin de uzayacağı çok açık. Yılın ikinci çeyreğine ilişkin ilk veriler de yavaş büyüme temposunun süreceğini gösteriyor. İşte bu nedenle artık gündemin ilk

sirasına ekonominin alınması gerektiğini her platformda vurguluyoruz.

İstihdam rakamlarına baktığımızda, 2008 Nisan ayında toplam çalışan sayısının 21,65 milyon civarında olduğunu görüyoruz. 2007 Nisan ayında bu rakam 21,22 milyondur. Yani 430 bin kişilik bir artış var. Bu rakam son bir yılda istihdam piyasasına yeni girenlerin sayısına eşit. Bu durum en azından işsiz sayısının artmadığı gösteriyor ki, bu da güzel bir gelişme. Ancak yine aynı dönemde çalışabilen nüfus 760 bin kişi artmış ve bunlardan 430 bini iş bulduğuna göre geriye kalan 330 bin kişi ne yapıyor, bunu bilemiyoruz.

Makro ekonomik dengenin önemli bir göstergesi de, kamu maliyesi. Geçen yılın aynı dönemle karşılaştırıldığında, bu yılın yarısında bütçe giderleri aynı kalmış. Faiz hariç giderler yüzde sekiz artarken, faiz giderleri yüzde 23 azalmış. Demek ki 2007'deki gevşemenin ardından 2008'de mali disipline daha fazla özen gösteriliyor. Öte yandan vergi gelirleri ilk altı ayda yüzde 17 artmış. Bu artış oranı yıllık enflasyon ve büyüme artışına paralel olduğundan normal gözüküyor. Ancak vergi dışı gelirler yüzde 23 düşmüş. Yani önceki yıllarda olduğu gibi bütçeyi iyileştiren özelleştirmelerin etkisi azalıyor.

Yılın ilk yarısında gelir ve kurumlar vergileri, sırasıyla yüzde 21 ve 26 artmış. Ancak bunların geçen yılın matrahından kaynaklandığını unutmamalıyız. İthalatın KDV yüzde 27 artarken, dâhilde alınan KDV artışının yüzde beşte kalması, (enflasyonu çıkarttığımızda aslında azalmış gözüküyor) iç piyasadaki durgunluğa işaret ediyor.

Öte yandan yılın ikinci yarısında, üç milyar YTL tutarında Konut Edindirme Yardımı, 2,3 milyar YTL tutarında GAP yatırım harcaması, 2,2 milyar YTL yerel yönetimlerin gelir payı artırımı gibi ilave harcamalarla, bütçe giderlerinde bir artış kaçınılmaz gözüküyor.

Özetle bütçe performansını geçen yıla göre olumlu. Ancak büyümede ve vergi gelirlerinde başlayan yavaşlamanın devam etme ihtimali, bir seferlik gelirlerin azalması (telekom halka arzı, İşsizlik Fonu'ndan GAP için ayrılan kaynağın haziran ayında bütçeye gelir yazılması gibi) ve özellikle de faiz giderlerinin yılın ikinci yarısında daha hızlı artacağı (zira borç itfalarını sadece yüzde 38'i ilk altı aya denk geldi, ikinci altı ayda hem yükselen faizler hem de artan itfalar, faiz giderlerini artıracak) göz önüne alındığında, bütçedeki sıkı duruşun devam ettirmesine daha fazla önem verilmesi gerekiyor.

Geçenlerde açıklanan Orta Vadeli Program bu yönde atılmış olumlu bir adımdır. Böyle bir program, sadece mali disiplin için değil, kamu hesaplarındaki şeffaflık ve kamu harcamalarındaki etkinlik içinde gerekliydi.

Son olarak dış dengeye baktığımız, cari açık enerji fiyatlarındaki artışın etkisiyle 50 milyar dolara doğru gidiyor. Dış ticaret açığının yarısını enerjiyle ilgili ithalat oluşturuyor. Üstelik şimdi eskisinden farklı olarak cari açığın finansman yapısı da bozuluyor ve doğrudan yatırımın yerini krediler (özellikle de şirketlerin borçlanmaları) alıyor. Şirketlerin aldığı kredilerin gelen dış kaynak içindeki payı son üç yılda yüzde 30'dan yüzde 90'a yükseldi. Sonuçta Türkiye sadece cari açığını finanse edebilmek için değil, daha önceki yıllarda bu finansman için kullandığı (borç doğuran) kaynakları da çevirebilmek için daha fazla dış kaynağa bağımlı hale gelmektedir.

Türkiye'deki ithalata dayalı üretim yapısını, cari açığı yapısal olarak düşürücü bir perspektifle değiştirmeye yönelik politikalar ancak bir sanayi stratejisi ile mümkündür. Sanayi stratejisinin cari açığı azaltıcı bir işlev üstlenmesi sağlanmalıdır.